

PROKURATORIA GENERALNA SKARBU PAŃSTWA

Główny Urząd Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa

ul. Hoża 76/78, 00-682 Warszawa
tel.: (+48) 022 392-31-17; fax: (+48) 022 392-31-20www.prokuratura.gov.pl
e-mail: kancelaria@prokuratura.gov.pl

KR-51-669/13/KBU

W/ /13

35268

Warszawa, 2013.12. *11*

Pan
Piotr ZIENTARSKI
Przewodniczący Komisji Ustawodawczej
Senatu Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Przewodniczący,

W odpowiedzi na pismo z dnia 19.11.2013 r., znak: BPS/KU-034/481/12/13, dotyczące zaopiniowania projektu ustawy o zmianie ustawy o ochronie przyrody (druk senacki nr 481), w załączeniu przekazuję opinię Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa do przedłożonego projektu.

z szanowaniem szacunku

Prokuraturii Generalnej
Skarbu Państwa*Iwona Gintowt-Juchniewicz*
Iwona Gintowt-JuchniewiczOtrzymują:

- 1) adresat – 1 egz.,
- 2) a/a – 1 egz.

PROKURATORIA GENERALNA SKARBU PAŃSTWA

Główny Urząd Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa

ul. Hoża 76/78, 00-682 Warszawa
tel.: (+48) 022 392-31-17; fax: (+48) 022 392-31-20www.prokuratoria.gov.pl
e-mail: kancelaria@prokuratoria.gov.pl

KR-51-489/13/KBU/jza

Warszawa, dnia 11 grudnia 2013 roku

Opinia do projektu ustawy o zmianie ustawy o ochronie przyrody (druk senacki nr 481)

W związku z otrzymaniem do zaopiniowania projektu ustawy o zmianie ustawy o ochronie przyrody (druk senacki nr 481), zauważa się, co następuje:

Celem projektowanej ustawy jest dostosowanie rozwiązań ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 roku o ochronie przyrody (Dz. U. z 2013 r. poz. 627, ze zm.) do wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 3 lipca 2013 roku sygn. akt P 49/11, w którym Trybunał orzekł, że art. 126 ust. 1 pkt 5 wskazanej ustawy w zakresie, w jakim ogranicza odpowiedzialność Skarbu Państwa za szkody wyrządzone przez bobry wyłącznie do szkód powstałych w gospodarstwie rolnym, leśnym lub rybackim, jest niezgodny z art. 32 ust. 1 oraz art. 64 ust. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Projekt ustawy zakłada zmianę w art. 126 ust. 1 ustawy poprzez stworzenie generalnej zasady, iż Skarb Państwa odpowiada za szkody wyrządzone przez żubry, wilki, rysie, niedźwiedzie i bobry, bez ograniczania jej do szkód powstałych wyłącznie w gospodarstwie rolnym, leśnym lub rybackim.

W naszej ocenie przedłożony do zaopiniowania projekt nie realizuje wyroku Trybunału Konstytucyjnego, a proponowane rozwiązania normatywne pozostają w niewielkim stopniu z wadliwościami dotychczasowych rozwiązań dostrzeżonymi przez Trybunał i omówionymi w uzasadnieniu zapadłego wyroku. W pierwszej kolejności, wskazać należy, że Trybunał wskazał, że nie istnieje prawo do odszkodowania, a zróżnicowanie sytuacji prawnej podmiotów znajdujących się w podobnej sytuacji nie prowadzi samo przez się do stwierdzenia niekonstytucyjności danego rozwiązania. Trybunał dokonując analizy obecnie obowiązujących rozwiązań normatywnych, wskazał, że nie istnieje obecnie żaden system zapobiegania szkodom, który pozwalałby na zróżnicowanie sytuacji prawnej poszczególnych podmiotów. Trybunał stwierdził, że „w kontekście sprawy ewentualnego naruszenia tego prawa (do równej ochrony prawa własności określonego w art. 64 ust. 2 Konstytucji) należy upatrywać w zakazach wynikających z prawa ochrony przyrody odnoszących się do braku możliwości podejmowania działań mających zapobiegać

szkodom w posiadanym mieniu wynikających z zachowań chronionego gatunku. (pkt. 4.2 uzasadnienia). Trybunał zauważył, że istniejące instrumenty prawne „nie zawsze dają im (tj. właścicielom zagrożonego mienia) możliwość podjęcia w zgodzie z prawem działań mających chronić posiadane dobra.” (pkt 4.3. uzasadnienia). Istotną część rozważań Trybunał poświęcił warunkom, jakie muszą być spełnione, aby możliwe było różnicowanie sytuacji prawnej poszczególnych podmiotów, wskazując, że kryterium do zróżnicowania sytuacji poszczególnych podmiotów musi mieć charakter relewantny tzn. pozostawać w zasadniczym związku z celem i zasadniczą treścią przepisów oraz służyć realizacji tego celu i treści.

Z rozważań zawartych w uzasadnieniu wyroku Trybunału Konstytucyjnego wynika w naszej ocenie w sposób jednoznaczny, że wadliwość rozwiązań ustawowych przejawia się w braku przyznania podmiotom zagrożonym wystąpieniem szkód jakichkolwiek skutecznych środków ochrony. W stanie faktycznym sprawy P 49/11 i na gruncie obowiązujących przepisów prawa, Trybunał nie dostrzegł powodów dla różnicowania sytuacji prawnej właścicieli gospodarstw rolnych leśnych lub rybackich od sytuacji właścicieli działek rekreacyjnych, niemniej z rozważań wynika, że realizacja celów istniejących unormowań pozwala na różnicowanie sytuacji poszczególnych podmiotów, w zamian za stworzenie odpowiednich możliwości w zakresie zapobiegania wystąpieniu szkód.

W tym miejscu, należy wskazać, że Prokuratoria Generalna Skarbu Państwa wykonuje zastępstwo procesowe Skarbu Państwa w wielu sprawach sądowych, gdzie roszczenia powodów oparte są o zakwestionowany przez Trybunał Konstytucyjny przepis, jak również o analogiczne rozwiązania znajdujące się w rozdziale 9 ustawy z dnia 13 października 1995 roku – Prawo łowieckie (tekst jednolity: Dz. U. z 2013 r. poz. 1226), reprezentując w tych procesach głównie Regionalne Dyrekcje Ochrony Środowiska, jak również jednostki organizacyjne Lasów Państwowych. Analiza tych spraw prowadzi do stwierdzenia istotnych wadliwości istniejących rozwiązań prawnych odnoszących się do konfliktu interesów gospodarki człowieka z ochroną gatunkową zwierząt dzikich. Podstawową wadliwością tych rozwiązań jest brak jakichkolwiek mechanizmów skutecznej prewencji, czy też możliwości prowadzenia w tym zakresie racjonalnej polityki ze strony właściwych organów państwowych. Istniejące przepisy prawa nie dają właścicielom zagrożonego mienia możliwości jego ochrony zarówno w formie działań własnych, jak również działań podejmowanych przez odpowiednie organy państwowe (lub we współpracy z nimi). Brak jest możliwości przyznania właścicielom np. nieruchomości odpowiedniej pomocy publicznej zmierzającej do podjęcia działań prewencyjnych. Organy państwowe nie mają skutecznych instrumentów do prowadzenia racjonalnej polityki ochronnej a obecnie istniejąca sytuacja prowadzi do tego, że podmioty prywatne nie są zainteresowane współdziałaniem w tym zakresie. Jedynym środkiem ochrony jest obecnie wypłata odszkodowań, co prowadzi do zainteresowania podmiotów prywatnych regularnym uzyskiwaniem środków finansowych bez podejmowania działań zmierzających do ograniczenia szkód w przyszłości, co nie tylko prowadzi do rosnących wydatków z tego tytułu po stronie Skarbu Państwa (jak wynika z danych

przedstawionych Trybunałowi Konstytucyjnemu przez Ministra Środowiska w latach 2009 – 2012 wydatki Skarbu Państwa z tytułu szkód bobrowych uległy niemalże podwojeniu), ale również uniemożliwia odpowiednim organom państwowym prowadzenie racjonalnej i planowej polityki ochrony gatunkowej. Środki wydawane na odszkodowania, bez istnienia mechanizmów zmierzających do nałożenia na właścicieli zagrożonego mienia obowiązków w zakresie prewencji bądź wyrażania zgody na podejmowania takich działań przez organy państwowe, prowadzi do tego, że środki te nie są wydatkowane w sposób racjonalny, a z punktu widzenia ochrony gatunkowej poszczególnych zwierząt są to środki bezpowrotnie zmarnowane. Przedstawiony projekt ustawy prowadzi raczej do pogłębienia istniejącego zjawiska, nie zauważając, że wadliwości rozwiązania w zakresie polityki ochronnej i prewencyjnej w dotychczasowych uregulowaniach zostały dostrzeżone przez Trybunał Konstytucyjny. Podkreślenia wymaga również, że zarówno rozwiązanie istniejące, jak i projektowane należałoby zdyskwalifikować jako bezprecedensowe w skali światowej, zwłaszcza, że większość systemów prawnych innych państw zmierza do stworzenia mechanizmów prewencji i dofinansowania do działań podejmowanych w celach ochrony, rezerwując wypłatę odszkodowań dla sytuacji, w których podejmowane działania prewencyjne zawiodły.

Stworzenie zasady, że każda szkoda wyrządzona przez dane zwierzę podlega automatycznie refundacji, prowadzi do szkodliwych nie tylko dla budżetu Państwa skutków. Zarówno dotychczasowa, jak i projektowana regulacja, prowadzi w naszej ocenie jedynie do wzbogacenia podmiotów prywatnych bez realizacji jakichkolwiek czytelnych celów związanych z ochroną dzikiej przyrody. Nie jest też możliwe i racjonalne w naszej ocenie przetzucanie wszelkiego ryzyka związanego z działalnością człowieka w środowisku na Skarb Państwa. Działalność człowieka związana z prowadzeniem jej w środowisku przyrodniczym, a tym samym z funkcjonowaniem w środowisku będącym miejscem bytowania dzikich zwierząt wiąże się z pewnym ryzykiem. Zaczynając analizę od bobrów, będących punktem wyjścia dla analizy dokonanej przez Trybunał Konstytucyjny, wskazać należy, że w przypadku gospodarstw rybackich i wznoszonych na ich terenie urządzeń wodnych, literatura przedmiotu zarówno polska, jak i zagraniczna (np. publikacje w tym zakresie dr Andrzeja Czecha) wskazują na szereg prostych i nie wiążących się z istotnym nakładem sił i środków skutecznych sposobów prewencji i ograniczania występujących szkód (w wielu wypadkach wystarczająca jest prawidłowe utrzymanie grobli, ich regularne wykaszanie). Mimo ogólnej dostępności wiedzy dotyczącej skutecznej prewencji, przedsiębiorcy rybacy są zainteresowani wskazywaniem, iż wszelkie uszkodzenia konstrukcji grobli, czy też innych urządzeń wodnych, bez względu na rzeczywiste źródło powstania są wynikiem działalności bobra. Brak jest podstawy prawnej, do wymagania od nich podejmowania działalności nakierowanej na prewencję, a w szczególności możliwości przeznaczenia środków finansowych na podjęcie takich działań (w miejsce wypłacanych odszkodowań). W procesach sądowych okoliczność taka, podnoszona przez Skarb Państwa w ramach przyczynienia się do powstania szkody nie jest zwykle uwzględniana. Prowadzi to do przeczucania na Skarb Państwa istotnej

części kosztów prowadzenia działalności gospodarczej, w szczególności refinansowania wszelkich prac o charakterze konserwacyjnym.

Dostrzeżona przez Trybunał wadliwość rozwiązań ustawowych polega na braku możliwości podejmowania działań zmierzających do ochrony swojego mienia. Trybunał analizując istniejące unormowania wskazuje na szereg zakazów obowiązujących w zakresie działań, które potencjalnie mogą zmierzać do uchronienia się od szkody (pkt. 2.2 uzasadnienia wyroku). W naszej ocenie, brak jest istotnych przeszkód, dla których część z analizowanych zakazów mogłaby nie dotyczyć właścicieli zagrożonych nieruchomości, tj. że możliwym byłoby przyznanie dodatkowych uprawnień w zakresie prewencji podmiotom zagrożonym. I tak, w odniesieniu do bobrów, z uwagi na to, że większość szkód polega na podtopieniach gruntów rolnych i leśnych na skutek wznoszenia przez bobry tam na ciekach wodnych, w naszej ocenie możliwym byłoby wskazanie w odpowiednim przepisie prawa, że w sytuacji bezpośredniego zagrożenia zalaniem gruntów i wystąpienia szkody, możliwe jest podejmowanie działań zmierzających do rozbiórki tam lub zmierzających do zapewnienia przepływu wody w sposób nie zagrażający powstaniem szkody. Obecnie, takie działania możliwe są jedynie w przypadku udzielenia specjalnej zgody. Jak się wydaje, obecne rozwiązanie, wykluczające możliwość podejmowania jakichkolwiek działań nie jest w pełni uzasadnione, a wskazane byłyby rozwiązania pozwalające na większe możliwości w zakresie podejmowania działań prewencyjnych. Szczegółowe propozycje rozwiązań wymagałyby zasięgnięcia opinii specjalistów i stanowiska odpowiednich organów państwowych.

Racjonalna polityka i racjonalne wydatkowanie środków publicznych winno polegać na wydatkowaniu ich w pierwszej kolejności na działania prewencyjne, podejmowane zarówno w formie aktywności organów państwowych, jak i dofinansowaniu działań podejmowanych przez podmioty prywatne, które w chwili obecnej nie są takimi działaniami zainteresowane. Organy publiczne nie mogą w chwili obecnej wydatkować środków publicznych wymagając, aby zostały one wydatkowane w taki sposób, aby zapobiegać narastaniu takich szkód w przyszłości. Uniemożliwia to prowadzenie spójnej polityki ochrony danego gatunku i jego kontroli, a także wpływania na działania podejmowane przez podmioty prywatne.

Istniejące rozwiązania ustawowe są w istotnym stopniu niewystarczające i wymagają podjęcia istotnych działań ustawodawczych celem stworzenia spójnego systemu ochrony przed szkodami i racjonalnego przeznaczania na ten cel środków publicznych. Rewizja istniejących rozwiązań wykracza poza ramy realizacji wyroku Trybunału Konstytucyjnego, gdzie wskazano jedynie na część istniejących wadliwości. Wskazać bowiem należy również na rozwiązania zawarte w rozdziale 9 Prawa łowieckiego, które w istotnej części są wadliwe z tych samych powodów, co przepisy ustawy o ochronie przyrody. Wskazać również należy, że brak spójnego systemu, polega również na tym, że dla każdego gatunku

zwierzczenia chronionego tworzone są odrębne uregulowania zawarte w różnych aktach prawnych w sposób do siebie nieprzystający.

W naszej ocenie, realizacja wyroku Trybunału Konstytucyjnego nie powinna polegać na automatycznym rozciągnięciu odpowiedzialności na wszystkie możliwe podmioty i sytuacje. Rozwiązanie takie może spowodować niekorzystne skutki dla budżetu Państwa, uniemożliwiając kontrolę wykorzystywania środków publicznych. W większym stopniu realizacji wyroku Trybunału Konstytucyjnego służyłby załączony projekt ustawy załączony do niniejszej opinii.

Projekt ten, w zakresie proponowanej treści art. 126 ust. 1 jest zbieżny z przedłożonym do zaopiniowania projektem, niemniej zakłada stworzenie przepisów nakładających na właścicieli nieruchomości gruntowych obowiązek podejmowania współdziałania w zakresie działań prewencyjnych z odpowiednimi organami publicznymi do których zadań należy ochrona przyrody (np. Regionalne Dyrekcje Ochrony Środowiska, dyrekcje parków narodowych, jednostki organizacyjne Lasów Państwowych). Ogólne obowiązki właścicieli takich nieruchomości zostały określone w proponowanym ust. 4 art. 126. Wskazać należy, że taki przepis zapewniłby większą spójność systemową, albowiem podobne obowiązki nakłada na takich właścicieli art. 47 ust. 1 prawa łowieckiego, a brak aktywności w tym zakresie może prowadzić na mocy art. 48 pkt 3 do utraty prawa do domagania się odszkodowania.

Proponowane ustępy 5 i 5a przewidują możliwość przyznania właścicielom gruntów refundacji kosztów działań prewencyjnych, jak i możliwość wykonania ich na koszt budżetu Państwa przez odpowiedni organ publiczny. Podejmowanie działań prewencyjnych i ich koszt winien być uwzględniany na poczet odszkodowania przyznawanego w kolejnych latach, w sposób zaproponowany w zaprojektowanym przepisie.

Proponowany ustęp 5b i 5c stanowi jedynie propozycję roboczą, gdyż o potencjalnych uprawnieniach właścicieli gruntów w zakresie prewencji winny wypowiedzieć się odpowiednie organy (w szczególności: dyrektorzy parków narodowych i kierownicy odpowiednich jednostek organizacyjnych Lasów Państwowych). W uzasadnieniu wyroku Trybunał Konstytucyjny dokonał analizy uprawnień właścicieli w zakresie możliwości podejmowania legalnych działań mających na celu uchronienie się od szkód (pkt. 2.2). Analiza przywołanych tam przepisów prowadzi do tego, że bez wydawania specjalnych zezwoleń brak jest możliwości podejmowania jakichkolwiek działań. Wydaje się, że możliwe jest stworzenie większej liczby derogacji obowiązujących zakazów o ile działania podejmowane na ich podstawie nie będą zagrażać ochronie danego gatunku. Wydaje się, że brak jest istotniejszych przeszkód, aby np. zezwalać właścicielom gruntów zagrożonych podtopieniami na skutek wznoszenia tam przez

bobry do rozbierania tych tam w przypadku bezpośredniego i nagłego zagrożenia ich mienia (obecnie nie jest to możliwe bez uzyskania odpowiedniego zezwolenia).

Proponowana zmiana w art. 126 ust. 6 pkt 3b wynika z dotychczasowej wadliwości tego przepisu, gdyż nie jest wiadomym, do czego się on odnosi. Czy szkody wyrządzone np. w gospodarstwach rybackich przez bobry również podlegają ograniczeniu kwotowemu określanemu według cen żyta na hektar uprawy. Przepis dotychczasowy jest nie do zastosowania do większości typów upraw i możliwych szkód.

Proponowane rozszerzenie wyłączeń uprawnienia do uzyskania odszkodowania określone w proponowanych podpunktach od e do i w art. 126 ust. 6 pkt 3 zawiera rozwiązania (za wyjątkiem podpunktu e), których konieczność wprowadzenia wynika z analizy spraw procesowych prowadzonych przez PGSP i zaistniałych stanów faktycznych, w których odpowiedzialność Skarbu Państwa za chronione gatunki została określona zbyt szeroko, a we wskazanych przypadkach nie istnieje *ratio legis* przyznawania odszkodowania opisanym tam podmiotom. Należy zwrócić uwagę, na istotne w naszej ocenie zagadnienie związane z tworzeniem działalności o charakterze pozornym, obliczonym na uzyskiwanie regularnych profitów od Skarbu Państwa. Istotnym problemem w przypadku szkód wyrządzanych przez bobry w gospodarstwach rybackich jest to, że większość konstrukcji stawowych w Polsce została wzniesiona bez pozwolenia wodnoprawnego bądź w sposób sprzeczny z jego warunkami, w szczególności w zakresie parametrów poboru wody i parametrów obiektów stawowych, co zagraża również stosunkom wodnym. Argumentacja Skarbu Państwa wskazująca w procesie na te wadliwości nie jest przez sądy uwzględniana, co prowadzi do konieczności uregulowania problemu w ustawie. Istotnym, dostrzeganym przez nas problemem jest lokowanie działalności rolniczej na terenie, w którym z uwagi na warunki przyrodnicze (obszary migracji zwierząt, sąsiedztwo obszarów chronionej przyrody), które uniemożliwiają podejmowanie jakichkolwiek działań prewencyjnych, a działalność taka jest z góry skazana na porażkę. Istotnym motywem takich działań są odszkodowania uzyskiwane ze Skarbu Państwa. Najbardziej jaskrawym przypadkiem, z jakim PGSP miała do czynienia, były próby prowadzenia stawów hodowlanych w sąsiedztwie rezerwatu kormoranów.

Proponowana zmiana w art. 126 ust. 10 dotyczy kwestii proceduralnych. W obecnym stanie prawnym, odmowa przyznania odszkodowania prowadzi, że do roszczenia mają zastosowanie terminy przedawnienia. Po upływie 2-3 lat od zdarzenia, nie jest możliwe realne oszacowanie szkód przez biegłego sądowego. Konieczne jest zatem stworzenie krótkich terminów, których przekroczenie skutkuje wygaśnięciem uprawnienia, tak aby ustalanie odszkodowania w toku procesu dochodziło w możliwie najkrótszym okresie od wystąpienia szkody, na co nie pozwalają obecne uregulowania.

Na zakończenie warto wskazać na to, że podniesione wadliwości obecnie obowiązujących unormowań nie odnoszą się jedynie do ustawy o ochronie przyrody ale również prawa łowieckiego. Wydaje się, iż konieczne jest podejmowanie działań legislacyjnych również w tym zakresie, tym bardziej, że problemy związane z odszkodowaniami mają charakter narastający, a ich obecna skala nie oddaje problemów mogących nastąpić w przyszłości.

A handwritten signature in black ink, consisting of a large, stylized initial 'P' followed by a horizontal line and a few short strokes.

Załącznik do opinii PGSP z dn. 11 grudnia 2013 r. do projektu ustawy o zmianie ustawy o ochronie przyrody (druk senacki nr 481).

USTAWA
z dnia
o zmianie ustawy o ochronie przyrody i niektórych innych ustaw
(PROJEKT)

Art. 1. W ustawie z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2013 r. poz. 627, 628 i 842) wprowadza się następujące zmiany:

a) Art. 126 ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. Skarb Państwa odpowiada za szkody wyrządzone przez żubry, wilki, rysie, niedźwiedzie i bobry.”;

b) Art. 126 ust. 4 otrzymuje brzmienie:

„4. Właściciele i użytkownicy gruntów zagrożonych szkodami wyrządzanymi przez zwierzęta, o których mowa w ust. 1 są obowiązani do podejmowania we własnym zakresie wszelkich uzasadnionych okolicznościami działań zmierzających do zapobieżenia powstania szkód lub ograniczenia ich rozmiaru, w szczególności do utrzymywania swojej własności w należyтым stanie i pod odpowiednim nadzorem, jak również do podejmowania w tym celu działań we współpracy z odpowiednimi organami i stosowania się do ich zaleceń, o ile nie wiąże się to z nadmiernymi kosztami.”

c) Art. 126 ust. 5 otrzymuje brzmienie:

„5. Podmiot zobowiązany do wypłaty odszkodowania może podejmować stosowne środki ochrony gruntów i innych nieruchomości zagrożonych przez zwierzęta, o których mowa w ust. 1. Jeśli podjęte działania mają na celu wyłącznie ochronę nieruchomości należącej do podmiotu uprawnionego do uzyskania odszkodowania, koszt tych działań uwzględnia się przy wypłacie ewentualnych odszkodowań w okresie nie dłuższym niż 5 kolejnych lat kalendarzowych następujących po podjętych działaniach. Jeśli takie działania zmierzają do ochrony nieruchomości należących do więcej niż jednego podmiotu uprawnionego, koszt tych działań ulega stosunkowemu rozdzieleniu pomiędzy uprawnionych, stosownie do okoliczności.”

d) Po art. 126 ust. 5, dodaje się ust. 5a, 5b i 5c o następującym brzmieniu:

„5a. Podmiot zobowiązany do wypłaty odszkodowania może przyznać właścicielom i użytkownikom gruntów refundację poniesionych kosztów na działania zmierzające do zabezpieczenia się przed wystąpieniem szkód lub celem ich ograniczenia. Kwota takiej refundacji ulega rozliczeniu w sposób wskazany w ust. 5. Szczegółowy sposób i tryb postępowania w przedmiocie przyznawania refundacji określa w drodze rozporządzenia minister właściwy do spraw środowiska,

5b. Właściciele i użytkownicy nieruchomości gruntowych i leśnych, w szczególnie uzasadnionych przypadkach, celem uchronienia się od groźby wystąpienia istotnej szkody mogą bez konieczności uzyskania odpowiednich zezwoleń w obrębie własnej nieruchomości i na terenie oddalonym nie dalej niż 200 metrów od jej granic:

- a) jeśli są osobami upoważnionymi w myśl odrębnych przepisów do wykonywania czynności polowania, używać broni palnej celem odstraszenia zwierząt;
- b) podejmować czynności zmierzające do schwywania zwierzęcia w sposób nie zagrażający jego życiu i zdrowiu, a w przypadku bobrów nie związany z niszczeniem żeremi i rozkopywaniem nor;
- c) stosować produkty i urządzenia służące odstraszaniu zwierząt dzikich;
- d) w przypadku zagrożenia zalaniem gruntów rolnych i leśnych, jak również nieruchomości zabudowanych na skutek wznoszenia tam przez bobry, podejmować czynności zmierzające do rozbiórki tych tam lub zapewnienia przepływu wody w sposób nie zagrażający wystąpieniem szkody.

5c. Wystąpienie okoliczności wymienionych w ust. 5a należy niezwłocznie zgłosić odpowiedniemu podmiotowi wraz ze wskazaniem czynności podjętych w tym trybie.”

e) art. 126 ust. 6 pkt 3b otrzymuje brzmienie:

„b) nieprzekraczające w ciągu roku wartości 1.000 złotych u jednego podmiotu uprawnionego,”

f) w art. 126 ust. 6 pkt 3 dodaje się podpunkty e – i w następującym brzmieniu:

„e. powstałe, mimo iż możliwe było podjęcie skutecznych działań zmierzających do uchronienia się od ich wystąpienia bądź też istotnego ich ograniczenia, w szczególności poprzez działania, o których mowa w ust. 4, 5, 5a i 5b,

- f. powstałe w drzewostanie, jeżeli nie zagrażają one możliwości jego zachowania, funkcji oraz zdolności do regeneracji,
- g. wyrządzone przez bobry w konstrukcjach wałów, grobli i innych urządzeniach wodnych, jeśli nie zagrażają one ich substancji, w szczególności grożąc bezpośrednio ich przerwaniem, przelaniem wody lub tamując jej przepływ,
- h. powstałe w uprawach lub innych rodzajach działalności, jeśli działalność ta wykonywana jest w sposób naruszający regulujące ją przepisy prawa, wykonywana jest bez uzyskania stosownego pozwolenia lub w sposób naruszający jego warunki,
- i. powstałe w uprawach lub innych rodzajach działalności, jeśli działalność ta została założona w miejscu, w którym z uwagi na występujące uwarunkowania przyrodnicze nie jest możliwe podejmowanie skutecznych działań zmierzających do ich uniknięcia bądź ograniczenia, a podmiot prowadzący taką działalność wiedział lub łatwo mógł się dowiedzieć o istniejących uwarunkowaniach.”

g) w art. 126 ust. 10 dodaje się drugie zdanie w następującym brzmieniu:

„Poszkodowany, któremu o odmówiono przyznania odszkodowania lub który jest niezadowolony z przyznanego odszkodowania, w terminie 30 dni od sporządzenia protokołu ostatecznego opisu i oszacowania szkody może wnieść pozew do sądu. Po upływie tego terminu uprawnienie do uzyskania odszkodowania wygasa.”

Art. 2. Ustawa wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.